

ВНЕСОК У РЕПОНАЛІСТИКУ

Упродовж століть Чернігівщина падала задніх з огляду на її економічний стан. Так було і за царату, так було і в радянський період, за що керівники області неодноразово критикувалися на пленумах ЦК Компартії України, позбавлялись високих посад. Значно погіршився стан економіки Чернігівщини в останні роки. У статті «Які ми на отчій землі» для журналу «Віче» (1996. — № 12) глава Чернігівської облдержадміністрації П. Д. Шаповал зазначав: «Як була Чернігівщина нужденним сировинним додатком і слухняним постачальником робочих рук — і досі не вилізе з тих одежин. Стільки звідси всього перекачено, а взамін... Обділені увагою люди, так і полишені в зародковому стані перспективні галузі народного господарства, провінційно безнадійні, без належної сучасної інфраструктури райцентри, безлюдні, бездітні села. Додайте сюди чорнобильську біду...». Що ж робити?

Своє бачення виходу з економічної кризи виклав М. П. Бутко у монографії «СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН» (Чернігів: Сіверян, думка, 1997. — 222 с.). Автор — кандидат економічних наук, заслужений економіст України. Працює першим заступником голови Чернігівської обласної державної адміністрації, одночасно є начальником управління економіки. Тому добре обізнаний з економічним станом Придесення.

Монографія М. П. Бутка складається з трьох розділів: «Природно-економічні передумови розвитку продуктивних сил області», «Структурно-динамічні проблеми розвитку продуктивних сил області», «Перспективи розвитку продуктивних сил області». Вперше у книзі (з огляду на видання схожої тематики) розкривається природно-ресурсний потенціал Чернігівщини, а не лише перераховуються лісові, земельні, водні, мінерально-сировинні, паливо-хімічні та інші багатства. А головне — автор подає конкретні пропозиції щодо раціонального використання ресурсного потенціалу області в умовах становлення ринкових відносин. І такий підхід до розкриття обраної теми відрізняє книгу М. П. Бутка від його попередників.

Так, у розділі про демографічну ситуацію і трудові ресурси краю автор аналізує динаміку чисельності, рівень смертності, міграцію, вікову структуру населення тощо. Дослідник не лише виклав свою точку зору на демографічну ситуацію в області, а й запропонував ряд «термінових заходів щодо пом'якшення існуючих демографічних проблем, зокрема спрямованих на забезпечення економічних та соціальних умов».

Неабиякий інтерес для фахівців становить розділ «Концепція соціально-економічного розвитку області на перспективу до 2010 р.: методологічні аспекти і результати». М. П. Бутко наводить блок-схему прогнозу макроекономічних показників області на довгочасну перспективу, її цінність підвищує те, що «автор безпосередньо керував роботами і особисто займався розробкою прогнозу при підготовці державної програми соціально-економічного розвитку «Полісся» (Чернігівська область)».

Далекі від економіки люди полюбляють вести мову про те, чи потрібні нам інвестиції. На їхню думку, інвестиції — не що інше, як страшенна залежність від закордонних багатіїв. М. П. Бутко в своїй монографії доводить, що без інвестицій Чернігівщина не подолає економічної кризи. Для переконливості автор називає джерела інвестицій. Ними можуть бути: централізовані кошти держави, інвестиції акціонерних Товариств, приватних підприємств, організацій та вклади населен-

ня, банківські довгострокові кредити, вклади та позики закордонних інвесторів тощо.

Розмірковуючи про поліпшення системи управління соціально-економічними процесами в регіоні, М. П. Бутко зауважує, що сьогодні не-обхідне створення нових економічних відносин, «які одночасно передба-чають існування різних форм власності та форм ділової активності, вільного підприємництва, конкуренції, тобто тих елементів, які в сукуп-ності і складають ринкову економіку».

Таким чином, монографія М. П. Бутка — є одним з перших комп-лексних досліджень соціально-економічних проблем нашого краю, що привернуло до нього увагу Ради по вивченню продуктивних сил Украї-ни Національної Академії наук України.

Монографія написана за всіма правилами жанру «наукове видан-ня». Є тут і довідковий апарат. Список використаної літератури, яким: супроводжується праця М. П. Бутка, складається із 130 назв. На жаль, автор не зробив жодного посилання на краєзнавчі матеріали, хоча їх за останній час з'явилось чимало. Це книги В. Ф. Савченка, статті відо-мих економістів і виробників на сторінках наукових журналів, пе-ріодичної преси.

Однак це не применшує значення монографії М. П. Бутка для на-шого регіону. Книга несе значне теоретичне навантаження з огляду на регіоналістику як науку. Вона, безперечно, зацікавить не лише науков-ців і практиків, але й тих, хто небайдужий до майбутнього Чернігівщи-ни, її економічного розвитку.

Людмила СТУДЬОНОВА.

ДОТРИМУЮЧИСЬ ПРИНЦИПУ ІСТОРИЗМУ

Хорошу справу започаткував Чернігівський інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів, випускаючи спільно з облуп-равлінням освіти та Чернігівським Державним педуніверситетом серію видань під загальною назвою «Нариси з історії Чернігівщини від най-давніших часів до наших днів». Необхідність такого видання викликана передовсім включенням до шкільної програми окремих тем з історії рідного краю.

Першою у серії нарисів є видана торік книжка «Наш край у VII—XIII століттях». Її автори — науковці Чернігівського державного пед-університету: доктор історичних наук, професор М. К. Бойко та канди-дат історичних наук, доцент В. О. Євстратов — не переслідували мету створити самостійне наукове дослідження, а, дотримуючись принципу історизму, відтворили факти і події сивої давнини на основі фундамен-тальних праць вітчизняних істориків, в тому числі і тих, які донедавна замовчувалися, свідчень літописців, знахідок і висновків археологів, публікацій краєзнавців.

Весь найдавніший відтинок нашої минувшини автори вдало об'єд-нали у шість тем-розділів, що є своєрідними уроками для школярів.

Уже перший розділ («Природа і населення краю») насичений ці-кавими матеріалами, зокрема, про природні негаразди, зафіксовані лі-тописцями — суворі зими, повені, навали сарани, а також про заселе-ння Придесення, про «маятникові міграції», що відбувалися тут упро-довж віків, про контакти давніх сіверян із сусідніми племенами, про міжетнічні династичні шлюби чернігівських князів. Окремий розділ при-свячено населеним пунктам Чернігівщини — йдеться передовсім про